

ВЧИМО ДОШКІЛЬНЯТ САМОЗАРАДНОСТІ

За матеріалами
експерток Команди
підтримки реформ МОН

Уміння вирішувати проблеми є основою самозарадності дошкільнят. Почати ходити, навчитися говорити, комунікувати про свої потреби, грати в командні ігри і, в тому числі, програвати – досвід, який здобуває дитина. Завдяки цьому дитина стає більш стійкою до нових умов, вчиться робити вибір, а також пізнає основи інтегрованого навчання.

Завдання педагога – заохочувати бажання дитини до вирішення проблем, а також формувати сприятливе середовище для цього. Що може зробити педагог у закладі дошкільньої освіти?

Перш за все, *тренуємось вирішувати проблеми шляхом створення сприятливого середовища та побудови команди*. Це може бути проєкт групи, спільне завдання під час теми дня чи вільної гри, вирішення завдань під час рутинних процедур (на кшталт прибирання іграшок).

Наступний крок – *визначити чіткий алгоритм «підходу до проблеми»*.

1. **Визначити проблему:** чітко окреслити та сформулювати її. Повторити вголос разом з дітьми. Наприклад: «Є 3 музичні інструменти, а гратися хочуть п'ятеро дітей».

2. Брейнштурмінг (мозковий штурм) – разом із дітьми запропонувати якомога більше ідей для вирішення проблеми.

Наприклад: грати по черзі, слідкувати за пісочним годинником, створити список з охочих до гри, зробити музичні інструменти своїми руками та створити музичний гурт.

3. Обрати та впровадити одну з ідей.

4. Рефлексія: оцінити вибране рішення.

Важливий елемент, який допоможе дітям робити вибір чи вирішувати проблеми – це *правила*. Правила є основою формування сприятливого середовища у колі дітей. Правила можуть стосуватися життя групи, гігієнічних процедур, як-от миття рук чи споживання їжі, а також традицій окремої групи дитсадка (наприклад, правила дружби групи «Зайчики»).

Створіть правила спільно з дітьми. Візуалізуйте їх та повісьте у групі на рівні очей дітей. Звертайтеся до правил у будь-якій незрозумілій ситуації чи коли є ймовірність порушення правила. Важливо: цих правил мають дотримуватися всі – і діти, і дорослі.

Оскільки вирішення проблем є основою самозарадності, важливо навчити дитину звертатись до дорослих у разі, якщо дитина не може вирішити проблему самостійно або не знає як це зробити. Тому потрібно навчити дошкільнят розрізняти проблеми різних рівнів (вирішу сам/вирішу з дорослим) і зазначити чіткий алгоритм дій.

Як це зробити? Маркуємо проблеми червоним і зеленим: червоні – ті, що вирішуємо за допомогою дорослих або великі проблеми, а зелені – ті, що вдасться вирішити самостійно або малі проблеми. Проговорюємо ситуації та сортуємо. Обговорюємо шляхи вирішення.

Приклад зелених проблем: потрібен папір для малювання, двоє дітей хочуть гратися однією іграшкою, забруднились руки, друзі заважають читати книжку гамірною грою. Ці проблеми дитина може вирішити самостійно.

Приклад червоних проблем: болить животик, друг навмисне вдарив, дитина не ділиться садочковою іграшкою. Ці проблеми ми вирішуємо за таким алгоритмом:

- “Чи я можу вирішити цю проблему самостійно?”;
- Якщо ні – я звертаюся до дорослих, яким довіряю.

Таким чином, ми формуємо у дітей:

1. **Відчуття самозарадності та вміння взаємодіяти в соціумі** – дитина вчиться вирішувати проблеми самостійно, комунікувати та робити вибір;
2. **Відчуття безпеки** – дитина знає, що в неї є дорослі, яким вона довіряє і які допоможуть їй.

